

Пролетарі всіх країн, єдняйтеся!

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р.

№ 32 (1645).

17 ЖОВТНЯ 1986 РОКУ. Ціна 2 коп.

ЗОВНІШНЮ
ПОЛІТИКУ
КПРС
І РАДЯНСЬКОГО
УРЯДУ
СХВАЛЮЄМО!

Рішення XXVII з'їзду КПРС — в життя!

ПОЛІТИКА МУДРА І ВІДПОВІДАЛЬНА

З ВЕЛИКОЮ УВАГОЮ СТУДЕНТИ, ВИКЛАДАЧІ І СПІВРОБІТНИКИ УНІВЕРСИТЕТУ СЛУХАЛИ ВИСТУП МИХАЙЛА СЕРГІЙОВИЧА ГОРБАЧОВА ПО ЦЕНТРАЛЬНОМУ ТЕЛЕБАЧЕННЮ. ВСІМ ПРИЙШОВСЯ ДО ДУШІ ГЛИБОКИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО СТАНОВИЩА, І ЗОКРЕМА СТАНУ РАДЯНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН, ЯКИЙ ЗРОБИВ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР ЦК КПРС У СВОЙ РОЗПОВІДІ ПРО ХІД І АТМОСФЕРУ ЙОГО ПЕРЕГОВОРІВ З ПРЕЗИДЕНТОМ США Р. РЕЙГАНОМ. ГОРДИСТЬ ЗА НАШУ БАТЬКІВЩИНУ, ГОТОВНІСТЬ ПРАЦЮВАТИ ЩЕ З БІЛЬШИМ НАТХНЕННЯМ ЗАРАДИ ЗРОСТАННЯ МОГУТНОСТІ НАШОЇ ДЕРЖАВИ І БЕЗПЕКИ У ВСЬОМУ СВІТІ — ТАКІ ПОЧУТТЯ ПЕРЕПОВНЮЮТЬ КОЖНОГО З НАС ПІСЛЯ ДОКЛАДНОГО ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРОМОВОЮ МИХАЙЛА СЕРГІЙОВИЧА ГОРБАЧОВА.

Говорять представники університетського колективу.

М. І. АБРАМОВ, директор учбово-експериментальних майстерень:

— Мені особливо запам'яталися слова М. С. Горбачова про те, що на Заході дехто помиляється, якщо думає, що можна знесилити Радянський Союз. Я — учасник Великої Вітчизняної війни і можу запевнити, що радянський народ завжди зуміє постояти за свою свободу і незалежність. Але ми — мирні люди. І ми не втрачаємо надії, що мир, кінець — кінець, буде збережений. Запорука тому — мудра і відповідальна політика ЦК КПРС, нашого державного керівництва.

О. І. ГЕРАСИМОВ, секретар партійної організації фізфаку, доцент:

— Уважно слухаючи пресконференцію тов. М. С. Горбачова у Рейк'явіку і його виступ по Радянському телебаченню, я особисто відчував гордість за справді лєнінську миролюбну зовнішню політику КПРС і Радянського уряду. Приймаючи до уваги послідовність, з якою здійснюється накреслення XXVII з'їзду КПРС в області зовнішньої політики, я абсолютно впевнений, що розум переможе і людство піде шляхом міцного миру, а не ядерного самознищення.

Знову адміністрація США продемонструвала прихильність імперським цілям військово-промислового комплексу, ідеї глобальної переваги на основі милітаризації космічного простору.

Виникає бажання працювати ще краще, переглянути завдання наукових досліджень, щоб зробити і свій хай скромний внесок в успішне виконання програми прискореного розвитку нашої країни.

ЕДУАРД ШЕГЛОВ, СЕРГІЙ АХЛАМОВ, студенти ІІ курсу істфаку:

— Легких переговорів ніхто

не чекав. І все-таки після Женеви і Стокгольма, які стали символом плідної роботи в інтересах миру і розрядки, світова громадськість мала моральне право сподіватись на конструктивний підхід нинішнього керівництва США до переговорів, на політичний реалізм і відповідальність американського президента. Ми, студенти істфаку, обурені позицією адміністрації Білого дому. Молодь гнівно засуджує авантюризм США в таких життєво важливих питаннях, як мир, збереження життя на Землі. Історія не прощає безвідповідальності.

ТЕТЯНА КУЛИК, студентка ІІ курсу хімфаку:

— Усього один крок залишалося зробити на зустрічі в Рейк'явіку, щоб людство могло з полегшенням зітхнути. Але президент США свою відстань до кінця не пройшов. Сьогодні ми вже знаємо, чому все так сталося. І ми розуміємо, що майбутнє миру багато в чому залежить від кожного з нас. Осмислити свою відповідальність за майбутнє країни і людства — це сьогодні мабуть найголовніша потреба кожної честної людини.

ОЛЕКСАНДР СЕМЕРІН, СЕРГІЙ ЧЕРНЄВ, ЛЕОНІД РАЙНОВ, студенти мехмату:

— Якби на зустрічі в Рейк'явіку була досягнута домовленість, на що радянські люди, незважаючи на залежність американського президента від ВПК, все-таки сподівались, були б у виграші не тільки ми, але й американський народ, всі люди на Землі. У всякому разі ми ще раз переконалися, яка ціна так званій американській демократії. Доля народу США — в руках купки зарозумілих політиків. Ми впевнені, що американський народ зробить правильні висновки з того, що сталося, і належним чином оцінить миролюбну політику нашої країни.

ТВОРЧА СПІВДРУЖНІСТЬ ПОБРАТИМІВ

На знімку: професор В. В. Сердюк і професор Бела Чакань обмінюються підписаними текстами робочого плану творчої співдружності.

Фото Ю. КОРОЛЬКОВА, І. К. АХНАЗАРЯНА.

З 4 по 6 жовтня в Одеському держуніверситеті ім. І. І. Мечникова перебувала з робочим візитом в рамках міжуніверситетського співробітництва делегація Сегедського університету ім. Аттілі Йожефа (УНР) у складі професора Бела Чаканя, ректора, керівника делегації; професора Ласло Нада, заступника секретаря парткому і завідуючого кафедрою наукового соціалізму, і Марії Чикош, в. о. завідуючого відділом зарубіжних зв'язків.

Науково-технічне і культурне співробітництво між Одеським і Сегедським університетами здійснюється з 1965 року. З року в рік міцніють і розвиваються міжуніверситетські зв'язки. В 1981—1985 роках проводились спільні дослідження з 16 наукових тем. Кафедри суспільних наук розробляли 3 теми, природничих наук — 8, юридичний факультет і кафедра російської мови як іноземної — 5 тем.

Нинішній візит угорських друзів мав своєю метою остаточне обговорення і підписання робочого плану науково-технічного і культурного співробітництва між Одеським і Сегедським університетами на 1986—1990 роки. Візитові делегації передувала велика підготовча робота: визначення тенденцій розвитку традиційних спільно розроблюваних тематик, погодження нових тем і напрямків співробітництва. Особлива увага надавалась розробці важливих суспільно-політичних і народногосподарських напрямків, розвитку фундаментальних досліджень.

Завершальним актом проведеної роботи стало підписання робочого плану науково-технічного і культурного співро-

бітництва між Одеським державним університетом ім. І. І. Мечникова і Сегедським університетом ім. Аттілі Йожефа на 1986—1990 роки, яке відбулось 4 жовтня 1986 року в конференц-залі ОДУ. З радянського боку робочий план підписав ректор ОДУ професор В. В. Сердюк, з угорського — ректор Сегедського університету професор Бела Чакань.

Згідно з цим документом намічена спільна розробка 9 наукових тем. Планується значна активізація обміну інформацією в галузі учбово-методичної роботи. З метою зближення учбових планів і програм планується збільшити обмін текстами лекцій і планами семінарських занять кафедр наукового комунізму і наукового соціалізму, політекономії і філософії. Університети будуть обмінюватися примірниками багатотиражних газет і матеріалами для публікацій. Буде також проводитись обмін фотоматеріалами, які розповідатимуть про життя обох вузів, проводитись заходи, присвячені знаменним датам в житті РСР і УНР, міст-побратимів Одеси і Сегеда, Одеського і Сегедського університетів.

Ректор ОДУ професор В. В.

Сердюк розповів гостям про основні підсумки співробітництва двох університетів і перспективи на наступну п'ятирічку. Про проблеми і завдання з окремих напрямків співробітництва говорили керівники спільно розроблюваних наукових тем: директор астрономічної обсерваторії ОДУ доцент Ю. А. Медведєв; зав. кафедрою кримінального права і криміналістики професор Л. В. Багрий; Шахматов, заступник завідуючого кафедрою наукового комунізму доцент К. І. Савицький.

У своєму виступі професор Бела Чакань коротко розповів про Сегедський університет, про перспективи співробітництва на п'ятирічку; висловив думку про необхідність більш тісного співробітництва в галузі педагогіки і підготовки вчителів; повідомив про готовність Сегедського університету щорічно приймати поза угодою 3 чоловіки для участі в наукових конференціях.

Потім відбулась зустріч в парткомі ОДУ. Секретар парткому І. І. Кондратюк розповів про структуру партійної організації університету, про проблеми, які стоять перед парткомом в світлі реформи вищої школи.

5 жовтня гості відвідали ряд факультетів і кафедр Одеського університету. Професора Бела Чаканя, який є завідуючим кафедрою алгебри і теорії чисел, прийняв декан механіко-математичного факультету до-

ТВОРЧА СПІВДРУЖНІСТЬ ПОБРАТИМІВ

(Закінчення.)

Точаток на 1-й стор.]

М. Я. Тихоненко. В бесіду відбулась, був обговорений стан наукових зв'язків механіко-математичним інституту ОДУ і математичними підрозділами природничо-математичного факультету Сегедського університету. Гість познайомився з інституту і обчислювально-математичним центром.

Після зустрічі за координатами відбулась на кафедрі наукового комунізму У. Невимушеність атмосфери створили гостинні хазяї, приймали у себе угорських гостей — кандидата історичних наук, доцента кафедри наукового комунізму професора Сегедського університету Ласло Надь і секретаря ректорату університету Марію Чикош, яка з усім виконувала роль перекладача.

Зав. кафедрою наукового комунізму ОДУ професор Д. С. Шелест, доценти К. І. Савицький, А. І. Скрипник, А. В. Попенков, партгрупорг старший викладач М. М. Чистякова роз-

повіли гостям про діяльність і плани кафедри. Багато що зацікавило гостей, і в першу чергу те нове, що надає сьогодні радянським викладачам перебудова вищої школи.

У нас, — відзначив Ласло Надь, — в університеті відбувається аналогічний процес. Ми шукаємо нові підходи у питаннях методики викладання, кардинальної перебудови змісту існуючих підручників з метою добитися відображення в них науково осмислених, найбільш гострих і актуальних проблем світоглядного виховання студентів.

У цьому ж ключі, — відзначила партгрупорг М. М. Чистякова, — працює і парторганізація нашої кафедри. Тому ми хотіли б, щоб співдружність наших двох кафедр охоплювала більш широке коло спільних інтересів. Чому ж нам не обмінюватись досвідом, партійної роботи в наших колективах?

Господарі і гості в конструктивному дусі розглянули проекти програми співробітництва двох кафедр, який ввійшов

складовою частиною в підписаний ректорами двох університетів робочий план наукового і культурного співробітництва.

На що ж будуть направлені зусилля колективів двох кафедр до 1990 р.? Говорить зав. кафедрою наукового комунізму Одеського держуніверситету професор Д. С. Шелест:

— Ми домовились з угорськими друзями в рамках науково-дослідницької роботи приступити до розробки спільної теми «Прискорення соціально-економічного розвитку СРСР і УНР». Зрозуміло, тема комплексна, і наша кафедра буде виконувати її, керуючись тими завданнями, які були поставлені перед суспільствознавцями на недавній Всесоюзній нараді завідувачів кафедрами суспільних наук.

До 1987 року по цій темі ми повинні будемо підготувати збірник статей.

Важливим заходом повинна стати запланована на 1987 рік конференція, яка буде проведена на базі нашого університету по темі «Підвищення ролі

трудових колективів в соціально-економічному розвитку СРСР і УНР».

Угорська делегація у повному складі відвідала також кафедри філософії, гуманітарних наук, психології і педагогіки. На кафедрі філософії гуманітарних наук гостей приймала в. о. зав. кафедрою професор І. М. Полова. Відбувся обмін матеріалами спільної наукової роботи (статті, публікації). Сторони домовились про спільну участь в наукових конференціях, які будуть проводитись в Одесі і Сегеді. Потім відбулась бесіда в кабінеті педагогічної майстерності. В бесіді взяли участь проректор по учбово-методичній роботі професор Л. О. Ануфрієв, зав. кафедрою педагогіки доцент О. М. Якубовська, зав. кафедрою психології доцент Т. М. Козіна.

Професор Л. О. Ануфрієв ознаямив гостей з роботою, яка проводиться в рамках реформи вищої школи по підвищенню ролі педагогічної освіти в процесі навчання, з планами

розвитку науково-педагогічних досліджень, новими методами роботи кафедр педагогіки і психології, пошуком шляхів більш якісної підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів.

Професор Бела Чакань поділився досвідом вирішення педагогічних проблем в УНР, зокрема в університеті, яким він керує. На його думку, питання поліпшення учбово-виховної роботи повинно бути одним з найважливіших в подальшому розвитку систем вищої освіти наших двох країн.

Гості висловили побажання здійснювати більш тісний контакт в рамках міжвузівського співробітництва в галузі досліджень науково-педагогічної тематики.

Прощаючись, гості з задоволенням відзначили важливість і плідність зустрічі, висловили подяку за теплий прийом, різноманітну культурну програму.

В. КАПІЛІН,
інспектор відділу
зарубіжних зв'язків.

ВІДКРИТИ ВУЗІВСЬКІ АУДИТОРІЇ

Всесоюзна нарада завідувачів кафедр суспільних наук, що відбулась у Москві 1—3 жовтня ц. р., викликала жвавий відгук не тільки серед суспільствознавців, але й усіх вузівських викладачів.

«Сьогодні, — говорив на нараді Михайло Сергійович Горбачов, — перед суспільствознавцями стоїть завдання — подолати віддаленість від запитів життя, яка створилася».

Про свої враження від наради, про актуальні проблеми, що вимагають свого негайного рішення у зв'язку з перебудовою нашого суспільного життя і вищої школи, зокрема, розповідають учасники московської наради, гості редакції «ЗНК»: завідувач кафедрами політекономії, доктор економічних наук, професор О. Г. Лобунець; завідувач кафедрами філософії природничих факультетів, доктор філософських наук, професор М. І. Сетров; завідувач кафедрами наукового комунізму, доктор історичних наук, професор Д. С. Шелест; завідувач кафедрами історії КПРС, доктор історичних наук, професор Н. М. Якупов.

Кор.: Народа закінчилась. Роз'їхались її учасники. Почалась повсякденна копітка робота по реалізації ідей і рекомендацій цього справді пам'ятного форуму радянських суспільствознавців. Які враження винесли ви з наради, виникнення яких планів і намірів у вас особисто сприяла ця велика повчальна рада?

Н. М. Якупов: Вважаю за необхідне відзначити, що нинішня нарада, на відміну від всіх попередніх, мала виключно важливе значення. Перш за все тому, що її проведення співпало з початком навчального року — першого року поглибленого вивчення студентами, професорсько-викладацьким складом і всіма радянськими людьми матеріалів XXVII з'їзду КПРС. В зв'язку з перебудовою роль суспільствознавства незмірно виросла.

Крім того, особливу настрійність нараді безсумнівно надала участь і виступ на ній Генерального секретаря нашої партії Михайла Сергійовича Горбачова, який коротко і ясно виклав конкретну програму творчої діяльності суспільствознавців на багаторічну перспективу. Слід підкреслити, що Михайло Сергійович піддав гострій, але справедливій критиці роботу суспільствознавців, які опинилися в боргу перед партією, народом. Нам належить дати відповідь на численні питання соціально-економічного прискорення країни. Немало проблем, які вимагають свого вирішення, накопичилось у справі боротьби за мир, міжнародну безпеку. І, звичайно, найважливішою для нас є проблема формування комуністичного світогляду радянської молоді.

Кор.: Багато хто зараз стурбований питанням: як трапилось, що суспільні науки, які покликані освітлювати

шлях всьому соціальному розвитку суспільства, виявились, м'яко кажучи, не на висоті положення?

М. І. Сетров: Очевидно, з самого початку в це питання необхідно внести остаточну ясність. На нараді суспільні науки справді піддалися серйозній критиці. Але у читача не повинно скластись враження, що саме в суспільствознавстві все так погано. Радянська наука в цілому, а не тільки суспільствознавство, відстала від запитів життя. Саме про це з усією більшовицькою прямоотою і відвертістю було сказано на XXVII з'їзді КПРС — про відрив науки від життя. Що стосується суспільних дисциплін, то я хотів би викласти деякі думки, з якими мені довелося виступити на московській нараді. Факт залишається фактом, але був такий час, коли суспільним наукам надавався дещо односторонній смисл і значення. Тобто вони сприймалися як суто політичний дисципліни, свого роду пропагандистський інструмент. А науковий аспект самих цих дисциплін був затінений, залишався осторонь. В недавньому минулому нерідко забували, що ми не тільки пропагандисти, а й вузівські вчені. А без наукового відображення реальної дійсності не може бути ефективної пропаганди.

Кор.: В своєму виступі на нараді тов. Лигачов підкреслив, що суспільні науки повинні розробляти теоретичні основи перебудови. Чи готові до цього сьогодні наші суспільствознавці, і яким шляхом повинна йти перебудова самих суспільних наук?

М. І. Сетров: При обговоренні цих проблем на філософській секції відверто і різко було поставлене питання про те, які причини віддаленості, наприклад, філософії від запитів життя. Як відомо,

в будь-якому пізнанні є коріння ідеалізму, оскільки самі наші поняття абстрактні. Абстрактні категорії, абстрактні закони, які ми формуємо. Ці загальні абстрактні поняття і закони ми повинні конкретизувати, переводити на інші рівні узагальнення, доводячи їх до практичних завдань. Цього не було зроблено. Відсутні проміжні рівні між абстрактними і конкретними дисциплінами. Випадають цілі ланки в науці переходу від філософських узагальнень до конкретного знання. Цими ланками ми раніше практично не займалися. Ми у себе на кафедрі якраз намагаємось побудувати теорію систем, теорію організації — практичної дії, практичні методи управління суспільством.

Д. С. Шелест: Згоден з тим, про що говорив щойно Михайло Іванович. І хотів би додати ось що. На самому початку свого виступу на нараді Михайло Сергійович Горбачов підкреслив, що глибокі, якісні, в прямому розумінні революційні зміни в суспільстві вимагають не просто перебудови самого лише суспільствознавства, але і істотних зрушень у ставленні до нього з боку як інших наук, так і суспільства в цілому. В цьому положенні із виступу тов. Горбачова глибоко і ясно виявлені причини того, чому суспільні науки не займали належного місця в житті і серед інших наук. Перш за все, суспільні науки повинні відображати реальні, сучасні діалектики розвитку світу. Вони не повинні бути відірвані від практики, від реального життя. Але ті вимоги, які до нас пред'являлись в недавньому минулому з боку міністерств та інших відомств, мали надто заформалізований характер. Регламентація була надмірною — від ведення занять до звітно-

сті. Ми були зв'язані, позбавлені можливості проявляти справжню активність у стосунках з трудовими колективами, партійними, суспільними організаціями. Суспільні науки вважались абстрактними науками, нездатними давати безпосередню віддачу. Тому їх значимість знижувалась. Це призвело до того, що роль діалектичного матеріалізму як бази всіх інших наук часто ігнорувалась. І як наслідок — серйозні методологічні прорахунки в розвитку технічних, природничих наук. Досить згадати історію з генетикою.

М. І. Сетров: Михайло Сергійович Горбачов підкреслив в своєму виступі, що наша віддаленість від інших наук і нерозробленість багатьох проблем зв'язана з тим, що у нас немає по-справжньому плідних дискусій.

Дискусійний характер обміну думками був відсутній. Як було? Установку дали, хтось щось якось зрозумів і всі інші були змушені підлагоджуватись під відповідні вказівки замість того, щоб запропонувати свої варіанти. Ось чому на нараді говорилося про необхідність для суспільствознавців відвертої без націлювання ярликів дискусії, пошуку істини через зіставлення різних точок зору.

Кор.: Михайло Іванович щойно підкреслив необхідність об'єктивної і чесної дискусії. В зв'язку з цим я хотів би запитати Назима Мухаметзяновича як керівника кафедри історії КПРС. Тов. Лигачов у своєму виступі, якщо пам'ятаєте, сказав, що зжити серйозні недоліки, які мають місце в суспільствознавстві, можна лише шляхом створення в колективах суспільствознавців зони високого розумового напруження і пошуку, а для цього необхідно, щоб партійна позиція

вченого визначалась не його вмінням підстроюватися під установлені погляди, а його здатністю науково обґрунтувати нарізні в суспільстві зміни. Так ось яким чином можна забезпечити відповідність вчинків вченого його партійній, науковій совісті?

Н. М. Якупов: Я так розумію, що серед суспільствознавців не повинно бути випадкових людей. Справа не в формальній партійній приналежності, а в партійності по духу, по переконанню. Це головне. І тому я вважаю, що всі ми — від завідувача кафедри до членів партійного комітету університету повинні виявляти дуже високу принципиовість при добірї кадрів для кафедр суспільних наук.

Кор.: Очевидно, це нелегка справа.

Н. М. Якупов: Згоден, нелегка. По-перше, мало бажаних їти до нас. А хто іде охоче, не завжди відповідає нашим вимогам. До речі, кадровим питанням на нараді була надана особлива увага. І не випадково. Адже якість навчання студентів залежить перш за все від складу викладачів.

Чому в останні роки помітилось послаблення складу викладачів суспільних дисциплін? Причин багато, в тому числі, очевидно, і падіння престижу науково-педагогічних кадрів, слабка матеріальна зацікавленість, відсутність належної пропаганди історії і науки, історії вищої школи.

Між іншим, на нашій секції під час наради відзначалось, що викладачі літні, з досвідом не хочуть йти на пенсію, тому що пенсія маленька, а молоді не хочуть йти їм на зміну, тому що зарплата невелика. Звучить як жарт, але в цьому жарті чимала доля істини. Інакше кажучи, успіх розвитку науки залежить від оптимального поєднання досвідчених і молодих вчених. Тому на нараді були прийняті конкретні рекомендації по поліпшенню складу науково-педагогічних кадрів.

О. Г. Лобунець: Все, про що ми зараз говорили, безсумнівно, важливе для рішення проблем розвитку суспільствознавства. І все ж мені хотілося б повернутись до головного, на мій погляд, питання: чому наука відірвалася від життя? Як на мене, стався значний розрив між життям і наукою з двох причин. З одного боку це об'єктивні, з другого боку — суб'єктив-

Добре попрацювали філологи на будівельному майданчику університету влітку цього року. На знімку: заст. начальника штабу СБЗ «Граніт» М. Паскаль з групою філологів.

Фото В. РОСТІЯНОВА.

НА ЗУСТРІЧ ЖИТТЮ

ні причини. Об'єктивні причини, очевидно, ті, що суспільствознавці, зокрема економісти, були позбавлені допуску до статистичних та інших матеріалів, які відображали реальні економічні і соціальні процеси, і які ми повинні були аналізувати, узагальнювати і робити конкретні практичні висновки. Це перше. Друге, ми були обмежені в своїх видавничих можливостях. Як вчений може проявити себе? Тільки виданням своєї праці, оцінкою яку повинна громадськість, а не вузьке коло близьких друзів. Багато здібних вчених не мали такої можливості.

М. І. Сетров: Часто цінність наукової роботи визначалась не її змістом, а здатністю автора пробитись в пресі.

О. Г. Лобунець: І, нарешті, про суб'єктивні причини відриву науки від життя, від виробництва. Мені здається, що багато з колективів кафедр просто не звикли мати міцні зв'язки з виробництвом. Мені сподобалось, що в доповіді міністра вищої і середньої спеціальної освіти СРСР Г. А. Ягодіна говорилося про те, що не всі кафедри, не всі суспільствознавці були відірвані від життя. Візьміть кафедри, де готуються кваліфіковані наукові працівники, актуальні дисертації, що містять в собі теоретичну новизну і практичні рекомендації, які впроваджуються у виробництво. Такі кафедри є і у нас в університеті. Однак, треба визнати, що справньою наукою у нас, на жаль, займаються тільки одиниці. Основна частина викладачів не зв'язана тісно з життям і практично мало чим допомагає прискоренню процесу соціально-економічного розвитку.

На мій погляд, суспільні науки в самому широкому розумінні цього слова — і вузівська і академічна наука — повинні займатись прогнозуванням соціальних процесів на тривалу перспективу. Після московської наради кафедра політекономії, яку я представляю, викила деяких заходів, щоб пов'язати науково-дослідницьку тематику із запитами виробництва.

Кор.: Зв'язок з виробництвом живить і саму науку.

О. Г. Лобунець: Безумовно, їх взаємозв'язок завжди плідний.

Н. М. Якупов: Олексій Григорович цілком правильно говорив про суб'єктивні і об'єктивні причини відставання суспільних наук. Це повною мі-

рою стосується і історичних наук. Історики теж не могли створити крутих фундаментальних праць, бо доступ до архівних матеріалів був закритий. Ось чому нас порадувало зроблене на нараді повідомлення про те, що готується закон про порядок доступу до архівних матеріалів.

Кор.: Але із сказаного випливає, що не завжди була винна тільки наука...

Н. М. Якупов: Не секрет, що багато з молодих кандидатів після захисту дисертації фактично припиняли науково-дослідницьку діяльність. Причина відома — ускладнення з отриманням необхідних для докторської дисертації матеріалів, труднощі з їх публікуванням. У нас в місті багато молодих кандидатів наук, які практично не беруть участі в науковій роботі. Це також одна з причин відставання суспільних наук, в тому числі історичної науки.

М. І. Сетров: Відрив суспільних наук від життя визначається не тільки внутрішніми причинами, зв'язаними з функціонуванням самої науки, але і з управлінням цією наукою. Досить яскравий приклад — наше місто, в якому близько 800 суспільствознавців. Це величезна сила, цілий науково-дослідний інститут. Але хто ним управляє, цим інститутом? Кожна із суспільних кафедр зв'язана одна з одною тільки зовнішніми заходами. А реального зв'язку, тобто координації наших зусиль і дій, немає. Мій іншим, міським, обком партії могли б взяти на себе ініціативу і організувати нас для складання плану соціального розвитку міста, обґрунтованого і серйозного дослідження прогностичного характеру. Такі роботи можуть бути проведені вузами навіть в рамках держбюджету.

О. Г. Лобунець: Я вважаю, що було б більше користі виробництву, якби хтось займався узагальненням тих поглядів, тих знахідок, які є у суспільствознавців. Тому що в дисертаціях і монографіях чимало цінних думок і рекомендацій, але ніхто їх практично не використовує.

Кор.: Очевидно, назріла необхідність мати якусь службу, координуючий орган при міськраді або облвиконкомі, наприклад, які б акумулювали найбільш цінні рекомендації і контролювали їх практичне впровадження.

Жодне скільки-небудь велике практичне питання не може бути розв'язане, не будучи осмисленим і обґрунтованим теоретично. Сама теоретична діяльність стає однією з найважливіших рушійних сил соціалістичного і комуністичного будівництва, найважливішим інструментом перебудови.

М. С. ГОРБАЧОВ.

М. І. Сетров: Саме про це і йде мова, тобто про реальну віддачу науки. Поки що виробництво саме по собі, наука сама по собі. Смикають нас у другорядних питаннях, і це вважається керівництвом.

Кор.: На нараді в Москві йшла мова про зв'язки науки з навчальним процесом. Але як зацікавити студентів суспільними науками, як уникнути зубріння і схоластики, про які з іронією і гіркотою говорили учасники наради?

М. І. Сетров: Це можливо тільки у тому випадку, коли викладач знає реальні проблеми, може викликати у студентів інтерес до науки на реальних проблемах, зіткнути їх з самим життям. Тоді студент буде сприймати навчальний матеріал як свій власний, особистий пережитий.

Н. М. Якупов: Тобто я так розумію, що одна з найважливіших передумов підвищення якості навчального процесу — це розгортання на кафедрі справжньої науково-дослідницької роботи на високому рівні.

М. І. Сетров: Чому, зрештою, ми вчимо студентів? Науці! А якщо її у нас немає, то чому ми можемо їх навчити?

Кор.: Яке місце в перебуванні вищої школи і, зокрема, суспільних наук буде займати методика? Очевидно, це питання не задля питання, якщо врахувати, що є блискучі вчені, які роблять справжні відкриття, але зовсім безпорадні у передачі своїх знань студентам. Це проблема?

М. І. Сетров: Тут, на мій погляд, дві сторони одного питання. Вміння донести до слухача матеріал публічно чи здатність викласти його в письмовій формі. Деякі не вміють говорити, але добре пишуть. Інші — великі ерудити, але не вміють толково писати. Очевидно, в навчальному процесі треба знаходити можливість використати і тих, і інших.

Д. С. Шелест: На нараді підкреслювалось, що у вузі не можна бути тільки викладачем, треба бути ще і педагогом. Це, як ви розумієте, не одне і те ж. Щоб викладач був педагогом, він повинен бути не тільки людиною високої культури, але й досконало володіти арсеналом методичних засобів, щоб передати свою ерудицію студентам. І не менш важливо, щоб

ГОСТРИМ ПЕРОМ

ДО КОГО ЗВЕРНУТИСЬ?

Головний корпус університету. Велика перерва. Всі студенти механіко-математичного факультету, керуючись єдиною думкою «встигнути», стрімголов поспішають до вестибюля, де за автоматом газированої води ледь видніється виносний буфет з убогим асортиментом. Природно, що такому буфету не під силу обслужити тисячний студентський колектив.

«Що сталося з нашим буфетом?» — цікавляться ті, які через свою тендітність не мають змоги пробитись до прилавку, на якому видніються тістечка під томатний сік. А сталося ось що: у перших числах вересня за вказівкою керівництва АГЧ розпочався ремонт приміщення буфету. Незрозуміло тільки одне: кому спало на думку ремонтувати буфет на початку навчального року, адже в розпорядженні будівельників було ціле літо.

Та це півбіди. На нашому факультеті появилось нововведення — друга зміна. І жертви

цієї новини — студенти IV курсу приречені на голодну смерть, бо виносний буфет зникає відразу, як тільки закінчуються заняття першої зміни. Виникає питання, чому на буфеті висить замок, чому не ведуться, хай запізнілі, ремонтні роботи? І взагалі, до кого звернутися з питанням, чому в нашому університеті ніхто елементарно не піклується про студентський побут?

І. ДАНИЛЮК,
студентка
IV курсу мехмату.

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Газета «ЗНК» неодноразово порушувала питання про необхідність налагодити нормальне харчування студентів і співробітників у буфеті головного корпусу. Сьогодні районне управління торгівлі — і його можна зрозуміти — позбавлене можливості вести нормальну торгівлю через відсутність в університеті підходящого приміщення і необхідних санітарних умов.

Редакція сподівається, що АГЧ дасть конкретну відповідь на лист студентки І. Данилюк.

крім усього іншого викладач був особистістю.

О. Г. Лобунець: Питання про особистість викладача чи не найголовніше у всій сукупності проблем, які розглядаються нами сьогодні. Як викликати у студента жаждою до знань? Ось питання, яким має бути стурбований кожен викладач.

Д. С. Шелест: Щоб зацікавити студента, на заняттях повинна бути дискусія, а це означає, що викладач має бути полемістом. Що для цього необхідно? Глибинні знання. На жаль, можливості для самоосвіти у викладачів дуже обмежені. Про це теж йшла мова на нараді. Всі оті дрібні доручення, які ми через край завантажуємо викладачів, позбавляють їх можливості працювати над собою, сидіти в бібліотеці і т. д.

О. Г. Лобунець: Я думаю ось про те, чи не варто нам запозичити досвід науково-дослідницьких інститутів, де кожен вчений має кілька днів на тиждень для самостійної роботи. При цьому він обов'язково повинен сидіти на робочому місці. Очевидно, ми теж змогли б скласти розклад таким чином, щоб кожен викладач мав пару днів для самопідготовки. Це без сумнівів підвищило б якість і ефективність нашої роботи.

Кор.: Чи вважаєте ви, що упорядкування робочого дня викладача дозволить вирішити всі проблеми росту його майстерності?

Д. С. Шелест: Михайло Іванович правильно відзначив, що ми не можемо варитись у власному середовищі. Ми,

викладачі, теж відчуваємо потребу у високоінтелектуальному спілкуванні. Треба запрошувати з інших закладів та установ компетентних спеціалістів, що працюють в різноманітних галузях: партійній, господарській, культурній, літературній і т. д.

Кор.: А яке місце в житті одеських суспільствознавців займає Будинок вчених?

Учасники зустрічі: Ніякого. **О. Г. Лобунець:** Кажуть, що деяка робота з фізиками в Будинку вчених налагоджена, але ось до суспільствознавців поки що не дійшли. Суспільствознавці повинні частіше слухати кваліфіковані інформації і доповіді про стан справ у галузі суспільних і технічних наук. Часом студенти знають з цих питань більше, ніж викладачі. Чи припустимо це?

***

Отже, відбулась відверта розмова, діловий обмін думками. Не все може видатись беззаперечним в тому, що було сказано учасниками «круглого столу». Але це природно. Варто, що були підняті справді гострі проблеми розвитку суспільних наук, рішення яких, як ми в цьому переконались, залежить не тільки від суспільствознавців. Редакція сподівається, що підняті під час бесіди питання викличуть читачів відгук, які дадуть змогу продовжити розмову про перспективи розвитку вищої школи і, зокрема, удосконалення викладання суспільних наук.

Бесіду за
«Гострим столом»
вів М. ШЕРБАНЬ.

У НАШИХ ДРУЗІВ

Студенти Одеського сільськогосподарського інституту теоретичні знання закріплюють на практичних заняттях на колгоспному полі.

ТВЕРЕЗІСТЬ — НОРМА ЖИТТЯ

В лютому цього року на установчих зборах трудового колективу університету було створено Товариство боротьби за тверезість, а також обрано бюро у складі 19 чоловік під головуванням професора А. Я. Розанова.

Сьогодні товариство налічує близько 500 співробітників і понад 600 студентів, воно охоплює 19 підрозділів ОДУ. У фонд товариства перераховано 1984 крб., проведено 2 засідання бюро, семінар з членами комісії по боротьбі з пияцтвом і алкоголізмом (науковий керівник семінару — професор А. Я. Розанов).

Основна робота товариства має своєю метою моральне формування особистості, тверезого способу життя в сім'ї і в побуті. Кожен осередок університетського товариства тверезості працює згідно з планом, яким врахо-

вується специфіка трудового колективу, а також мікроклімат, що склався. Значна увага приділяється лекційній пропаганді, в той же час необхідно визнати, що недостатня робота проводиться у студентських гуртожитках. І мається на увазі не лише лекційна пропаганда, але головним чином організація культурного дозвілля.

Треба створювати ініціативні групи з активних членів товариства тверезості, які б залучали студентів і співробітників до проведення змістовного культурного дозвілля.

Що планує керівництво товариства на найближчий час? На допомогу нашим активістам бібліотекою імені Горького будуть організовані виставки пересувні виставки по темам: «Ключі до життя», «Тверезість — норма життя», «Алкоголізм — закла-

тий ворог нинішнього і майбутнього покоління» та інші.

Гадаю, що в трудових колективах будуть організовані відвідування музею антиалкогольної пропаганди, який міститься на вулиці Подбельського, 44. Бюро товариства рекомендує своїм членам проводити вечори відпочинку та відвідувати тематичні лекторії в молодіжних центрах кінотеатрів «Одеса», «Дружба». В студентських гуртожитках необхідно створювати клуби за інтересами, спортивні команди.

Наша організація молода, у нас чимало труднощів, але ми знаходимо все більше підтримки з боку членів трудового колективу. Розуміння завдань, що стоять перед нами, дає ще більшу насагу на плідну роботу у майбутньому.

Н. ФЕДОРКО,
асистент
кафедри біохімії.

ПРАВДА ПРО АЛКОГОЛІЗМ

Останнім часом відбулися певні зрушення у ставленні нашого суспільства до пияцтва, набирають силу антиалкогольні настрої. Це добра прикмета, відрадна ознака того, що в нашому житті утверджуються нові норми і традиції тверезості.

Тяжко знайти більше зло, аніж алкоголь, яке б так настирливо і безжалісно руйнувало здоров'я мільйонів людей.

Нерідко можна почути: «На морозі випити просто необхідно, вино зігріває, захищає від холоду». Насправді відбувається ось що. Низька температура зовнішнього середовища підсилює губну дію алкоголю, збільшує його шкідливі наслідки. Відбувається це тому, що внаслідок розширення під дією спиртного судин шкіри організм швидко охолоджується, віддаючи тепло назовні.

Існує ще одна розхожа думка: горілка — найкращий засіб при простудних захво-

руваннях. Це хибний погляд. Доведено, що алкоголь ніякого впливу ні на віруси грипу, ні на збудників інших хвороб не справляє, а через те не може бути лікувальним засобом. Навпаки, ослаблюючи організм, він сприяє більш частим простудним захворюванням. Можна почути і таке: вино ослаблює нервову напругу, воно необхідне для релаксації. Немає нічого більш хибного: бо алкоголь не тільки не знімає нервового збудження, але й підсилює його. До того ж додається ослаблення волі, розуму, квалі-

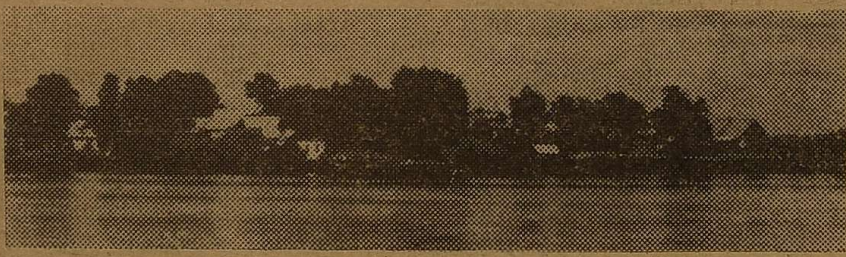
тету. Веселість, сміх лікують. І це вірно, але лікує веселість твереза. Алкоголь не додає людині доброго настрою. В цьому, мабуть, багато з нас мали можливість переконатися.

Експериментами доведено, що після прийому так званих «помірних» доз алкоголю вищі функції мозку відновлю-

ються тільки на 12—20-й день. У тих, хто звик до вживання спиртних напоїв, розвивається хронічний алкоголізм. Характер людини стає егоцентричним, грубим, часто виникає надмірна самовпевненість, схильність до банального, одностороннього гумору. У такої людини знижується пам'ять, розсіюється увага, зникає здатність до аналітичного мислення, творчості. Поступово настає повна деградація. Ось чому пияцтво являється причиною багатьох злочинів.

Непоправної шкоди завдає пияцтво материнству. Пияцтво — тяжка проблема. Але знання і розуміння цієї проблеми — це тільки одна частина справи. В колективах необхідно створювати стійкий психологічний настрій на безалкогольне, тверезе життя, потрібна багатогранна організація антиалкогольної роботи, в якій слово не розходиться з ділом. **Л. ЛІСЮК,**
лікар-терапевт.

КОЛГОСПНІ ВРАЖЕННЯ

Закінчився черговий трудовий семестр студентів. Поглиблений аналіз результатів буде проведений на комсомольських зборах, але вже зараз ясно, що більшість студентів працювала сумлінно і зробила свій внесок в реалізацію Продовольчої програми. Студенти-історики (близько ста чоловік) працювали на полях колгоспу «Прогрес», де збирали виноград і яблука. На вантажних роботах працювали хлопці. В цілому робота йшла задовільно. Однак ще раз хотілося б звернути увагу на те, що організація робіт по збиранню врожаю овочів та фруктів повинна поліпшуватися, удосконалюватися в майбутньому. Студентів розхолоджувала іноді відсутність тари, підвод для вивозу зібраної продукції. Це призводило до створення атмосфери плутанини і квапливості, і як наслідок — випадків травматизму. Хоча зі студентами проводили інструктажі з техніки безпеки, основні вимоги все-таки не завжди виконувались. Робота по

здачі зібраного врожаю затягувалась до 19—20 годин. Не дивлячись на складні умови роботи, багато студентів II, III, і IV курсів все ж виконували планові завдання, активно брали участь в житті студентського колективу. Наприклад, Наталка Богун (IV курс) неодноразово виступала з конкретними пропозиціями по поліпшенню організації робіт в колгоспі, подавала приклад в праці. Добре попрацювали студенти-історики II курсу на чолі з комуністом Лободою на збиранні яблук, а також ті, хто виконував обов'язки вантажників.

По неділях студенти-історики двічі їздили на екскурсію в Ізмаїл, брали участь в художній самодіяльності, організованій Будинком культури колгоспу «Прогрес». Ввечері влаштовувалась дискотека.

Все це сприяло створенню хорошого мікроклімату в колективі і поліпшувало трудові показники.

А. БАЛОБАЄВ,
доцент.

СПОРТ

СТАРТИ ЛЕГКОАТЛЕТІВ

Пройшла першість добровільного спортивного товариства «Буревісник» серед команд спортивних клубів вузів країни. В цих змаганнях легкоатлети університету зайняли почесне V місце. Звання чемпіона з легкої атлетики вибороли 7 студентів ОДУ. Серед них Ірина Скібінських, Ніна Малахова, Олена Петрова, Світлана Романчук.

***

В університеті пройшли змагання серед першокурсників з легкої атлетики. Ось як розподілились місця в командній першості: I місце — ГГФ, II — юрфак, III — фізфак, IV — істфак, V — філфак, VI — біофак, VII — мехмат, VIII — хімфак. Факультет РГФ команду не виставив.

В особистій першості переможцями серед жінок вийшли першокурсниці Н. Косенкова (ГГФ) — біг на 100 м та стрибки в довжину, Н. Удовенко (філфак) — біг на 2000 м, С. Бодачевська — метання гранати.

Кращими серед чоловіків були: С. Сіротонов (біофак) — біг на 100 м; А. Качанюк (ГГФ) — біг на 3000 м; Ю. Кириченко (філфак) — стрибки в довжину, О. Кокошко (хімфак) — метання гранати. Найближчим часом у першокурсників пройдуть змагання зі стрільби, з шахів та шашок.

Наш кор.

Михайло Володимирович РАДІОЛЛО

8 жовтня пішов із життя доцент кафедри методів математичної фізики Одеського держуніверситету, кандидат фізико-математичних наук Радіолло Михайло Володимирович.

За тиждень до цієї трагічної дати йому виповнилось 45 років. Смерть забрала від нас талановитого вченого, повного творчих задумів і глибоких ідей, першокласного лектора і чуйного вихователя. Своєю доброзичливістю і відвертістю він завоював любов студентів і колег.

Складний життєвий шлях пройшов Михайло Володимирович. Після восьмого класу він вступив до Одеського морехідного училища, потім був розподілений на роботу в Прибалтику, де брав участь у будівництві морських гідротехнічних споруд. Тут він тяжко захворів: ангіна дала ускладнення на серце. У 1963 році переніс важку операцію на серці в Москві. Здебільшого, після таких операцій люди переходять на інвалідність, але Михайло Володимирович в 1964 році успішно склав вступні іспити і вступив до Одеського інженерно-будівельного інституту на гідротехнічний факультет. В 1967 році він з відзнакою закінчив його і був залишений для роботи в науково-дослідницькому секторі цього інституту. Через рік він вступив до заочної аспірантури.

В 1971 році Михайло Володимирович почав працювати в держуніверситеті в науково-дослідному секторі кафедри методів математичної фізики.

В 1974 році Михайло Володимирович блискуче захистив дисертацію на ступінь кандидата фізико-математичних наук із спеціальності «теорія пружності і пластичності». Дисертацією він займався до самогубства. Це не могло не вплинути на хворе серце.

В 1975 році Михайло Володимирович зважується на ще одну, складнішу, операцію на серці в клініці М. М. Амосова. Після операції він продовжує займатися науковою і викладацькою роботою. В 1980 році йому було присвоєно вчене звання доцента. Виконує обов'язки заступника завідувача кафедрою по науковій роботі. Успішно працює над докторською дисертацією і керує аспірантами.

В кінці травня 1986 року Михайло Володимирович був змушений лягти на обстеження в клініку Амосова. Там і обірвалось його життя. Смерть Михайла Володимировича Радіолло гострим боєм відізначалась в серцях всіх, хто особисто знав цю прекрасну людину. На довгі роки ми збережемо в пам'яті його світлий образ.

Співробітники
кафедри методів
математичної фізики.

Настала осінь...

Фотоетюд І. МОСКАЛЕНКА.

ДО УВАГИ СТУДЕНТІВ!

З 18 жовтня починає свою роботу кафе-клуб «Метроном».

Вхідні квитки можна придбати в студентському профкомі (ауд. № 30 на Пролетарському бульварі) з 14.00 до 16.00.

Дирекція клубу.

ПИШІТЬ НАМ.

270000, Одеса-Центр, вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ.

Одеса, вул. Петра Великого, 2, 3-й поверх, кімната 86.

ДЗВОНІТЬ:

тел. 23-84-13.

Редактор М. ЩЕРБАНЬ.